

ny: http://tent.org.ua/data/upload/catalog/main/ua/396/white_paper_96_421_revitalizing_railways_ua.doc

4. Директива 91/440 ЕЭС Совета от 29 июля 1991 года, касающаяся развития железных дорог сообщества // Official № L 237. – 1991. – С. 25–28.

5. Рыночные реформы и оживление грузовых перевозок в Европе // Железные дороги мира. – 2008, №11.

6. Макаренко М.В. Основы управління економічними процесами на залізничному транспорті України: Монографія. – К.: КУЕТТ, 2003. – 478 с.: іл.: Бібліограф. 10 с.

7. Ход реформ на железных дорогах Германии // Железные дороги мира. – 2006, №11.

8. Сайт ООО Райльон Руссия Сервисез. [Электрон. ресурс] – Режим доступа: <http://www.rail.dbschenker.ru>

9. Гуриев С., Питтман Р., Шевяхова Е. Конкуренция вместо регулирования: предложения по реструктуризации железнодорожного транспорта на третьем этапе структурной реформы, Центр экономических и финансовых исследований и разработок, Москва – 2003 // Режим доступа: <http://guryevandrey.narod.ru/articles/Guriev.pdf>

10. Зеленый свет зеленой логистике – сентябрь, 2009 г. [Электрон. ресурс]: Информационный портал немецкой компании SAP – Режим доступа: <http://ru.sap.info>

11. Хусаинов Ф.И. Экономические реформы на железнодорожном транспорте: монография. – М.: Издательский Дом «Наука», 2012. – 192 с. // Режим доступа: <http://f-husainov.narod.ru/mopogr2012text.pdf>

12. Грузовые железнодорожные компании Великобритании // Железные дороги мира. – 2006, №12.

13. Экономические аспекты контейнерно-контрейлерного обслуживания клиентуры железнодорожного транспорта: Монография / Е.М. Сич, Н.И. Богомолова, М.М. Андриенко, В.М. Кислий. – К.: Логос, 2007. – 392 с. – Бібліогр.: с. 223–234.

14. Грузовые перевозки на железных дорогах Великобритании // Железные дороги мира. – 2010, №2.

15. Сайт ООО «РЖД». [Электрон. ресурс] – Режим доступа: <http://rzd.ru>

16. Таранец И. «РЖД Логистика» доставит груз прямо к дверям [Электрон. ресурс]: Гудок – 6.04.2012. – Режим доступа: <http://zdr.gudok.ru/pub/14/190296/>

17. Концепция комплексного развития контейнерного бизнеса в холдинге «РЖД» [Электрон. ресурс]: ОАО РЖД, Москва, 2011. – Режим доступа: http://doc.rzd.ru/doc/err403/doc?STRUCTURE_ID=704&layer_id=5104&id=5932

18. Сайт ДП «УДЦТС» Ліски. [Электрон. ресурс] – Режим доступа: <http://liski.ua>

19. Емельянова О.Ю. Состояние и перспективы развития мультимодальных (комбинированных) перевозок в Украине // Транспорт. – 2012. – №7. – С. 63–68.

20. Одесский морской торговый порт (ОМТП) присоединяется к сети мультимодального транзита [Электронный ресурс]: Транспорт, 07.06.2012 – Режим доступа: <http://transport-journal.com/dlya-hlavnoj-stranytsyi-s-foto/odesskiy-port-prysoedynyaetsya-k-sety-multymodalnoho-tranzyta/>

21. Украина выдвинула проект интермодальных перевозок Турция – Польша [Электрон. ресурс]: РЖД-партнер, 31.05.2012 – Режим доступа: <http://rzd-partner.ru/news/2012/05/31/377312.html>

Т.М. КОРНІЄНКО,

здобувач, старший викладач, Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

Дослідження процесу управління якістю на хлібопекарських підприємствах

У статті розглядаються заходи щодо вдосконалення системи управління якістю продукції на хлібопекарських підприємствах.

Ключові слова: заходи, управління, онлайн, єдині торги, закупівля, впровадження, модуль, переваги, система CSB з ІТ-рішенням.

В статті розглядаються заходи щодо вдосконалення системи управління якістю продукції на хлібопекарських підприємствах.

Ключевые слова: мероприятия, управление, онлайн, единые торги, закупка, внедрение, модуль, преимущества, система CSB с IT-решением.

The article considers the methods of improvement of the system of management of products quality.

Keywords: methods, management, online, single auction, purchase, introduction, module, advantages, CBS system with IT-decision.

Постановка проблеми. Процес управління якістю продукції хлібопекарських підприємств один із основних напрямів для забезпечення ефективного управління якістю. Пріоритетними та перспективними завданнями для підприємств залишаються: випуск продукції високої якості, інноваційна діяльність з метою забезпечення задоволення майбутніх вимог споживачів, підвищення авторитету та іміджу підприємства, вивчення попиту споживачів з метою ефективного проведення інноваційної політики, а також вивчення оцінок споживачів і вимог до асортименту та якості продукції, створення й забезпечення взаємовигідних відносин з діловими партнерами, які націлені на конструктивну працю.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Останнім часом хлібопекарські підприємства все більше приділяють увагу оптимізації виробничого процесу, економії електроенергії, збільшенню якісного асортименту виробляемих виробів і постачанню місць найбільш активної торгівлі свіжим хлібом. Серед науковців, які вивчали питання з управління якістю продукції в харчовій промисловості, прийнято виділяти таких зарубіжних вчених: Е. Демінга, Дж. Джурана, К. Ісікаву, Г. Доджа, В. Шухарта, А. Фейгенбаума, Ф. Тейлора.

Серед вітчизняних вчених вагомих внесок у розвиток теорії і практики управління якістю внесли В.П. Адлер, Г.Г. Азгальдов, І.М. Бойчик, В.Г. Версан, А.В. Глічев, О.В. Глудкін, Л.В. Дейнеко, А.О. Заїнчковський, В.Б. Захожай, В.А. Лapidус, Д.С. Львов, І.І. Мазур, В.Д. Малигіна, В.М. Мішин, Т.Л. Мостенська, І.В. Новойтенко, В.А. Огвоздін, В.А. Павлова, Ж.К. М.З. Свиткін, Сіднева, Л.Д. Титоренко, Л.В. Тюха, А.Ю. Чорний, М.І. Шаповал, Д.К. Шевченко, С.О. Юшин та ін.

Метою статті є дослідження ефективності напрямів по підвищенню якості продукції на хлібопекарських підприємствах з метою постійного регулювання стану якості і визначення вигідного курсу розвитку для її покращення.

Виклад основного матеріалу. Якість продукції постійно залежить від умов внутрішнього та зовнішнього середовища. В зв'язку з цим для підприємства важливо постійно оцінювати стан якості продукції за допомогою показників для визначення конкурентних позицій.

Вважаємо доцільним розглянути основні процеси та системи управління якістю виробів хлібопекарських підприємств, які є головною метою для забезпечення ефективного функціонування системи управління якістю продукції на підприємстві. Управління якістю хлібобулочної продукції розглянемо із застосуванням восьми принципів системи НАССР з метою вдосконалення управління [3].

1. Орієнтація на споживача

Сутність принципу полягає в тому, що діяльність підприємств залежить від споживачів. Виробники повинні передбачати майбутні потреби, виконувати їхні вимоги та прагнути перебільшити їхні очікування. Вимоги споживачів щодо продукції фіксуються при підписанні договорів про купівлю–продаж хлібобулочної продукції. У договорі зазначаються асортимент і кількість необхідної продукції, якість, вимоги до маркування та упаковки продукції. Для забезпечення ефективної роботи в договорі зазначають порядок замовлень, умови, графіки постачання продукції. На початку випуску продукції замовлення на продукцію передаються покупцям згідно з асортиментом електронною поштою. Координація роботи підприємства здійснюється відділом маркетингу підприємства.

Зв'язок зі споживачами здійснюється через зустрічі з представниками замовників, через участь у виставках, через організації «фокус–груп», дегустації. На підприємствах діє зворотний зв'язок із замовниками. На директора з комерційних питань покладено обов'язки вирішення питань з якості, приймання претензій від споживачів, здійснення під-

тримки зв'язку між споживачем та підприємством. Процес взаємодії із замовниками можна об'єднати у дві групи: відгуки про рівень якості та претензії.

2. Лідерство або відповідальність керівництва

Керівництво встановлює цілі і напрями діяльності підприємства, має створювати й підтримувати внутрішнє середовище, в якому персонал підприємства буде задіяний в їхньому досягненні.

3. Заохочення працівників

При 100% заохоченні працівників виробництва є можливість використовувати їхній потенціал та здібності з повною віддачею на користь і благополуччя підприємства.

4. Процесний підхід

Якщо керувати підприємством як цілісним процесом та пов'язаними з ним ресурсами, бажаний результат буде ефективнішим. Перевага полягає в безперервності управління, яке він забезпечує за допомогою поєднання окремих процесів у межах системи. За умов застосування принципу визначається важливість виконання вимог і необхідність розгляду процесу з точки зору доданої вартості [2, 3].

5. Системний підхід до управління

Розуміння управління взаємопов'язаними процесами як системою зумовлює ефективне і результативне досягнення цілей підприємства.

6. Постійне покращення

Головна мета підприємства – постійне покращення діяльності.

7. Прийняття рішень на основі фактів

За допомогою аналізу даних та інформації приймаються ефективні рішення.

8. Взаємовигідна співпраця з постачальниками

Вигідні відносини між досліджуваними дочірніми підприємствами та їхніми постачальниками збільшують можливість двох сторін і примножують їхні цінності.

Підприємства здійснюють закупівлю сировини відповідно до встановлених вимог. Процес закупівлі проводиться централізовано, а саме:

- визначає кількість продукції, яку закуповує відповідно до встановлених вимог;
- контролює якість сировини, яку закуповує відповідно до встановлених вимог [3].

Потреба в сировині та матеріалах (інгредієнтах) здійснюється за заявками керівництва структурних підрозділів, які надходять у відділ матеріально–технічного забезпечення. Успішне впровадження підприємствами принципів управління дає можливість зацікавленим сторонам отримати такі переваги, як збільшення прибутку, створення додаткових цінностей та стабільність. Говорячи про хлібний ринок, ми піднімаємо питання приросту, якості і запасів національного зерна. Але якщо розглядати окремо хлібний завод, то відділ закупівель буде більше хвилювати варіація цін на ринку сировини і подальший перерозподіл бюджету в економічній приріст від продажу. Ми розуміємо, що дохідність підприєм-

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ства визначається не тільки ціною на продукт, а й витратами на його виготовлення. А оскільки ціни на хліб контролюються державою, то виробництво може нести збитки тільки лише на етапі закупівлі сировини. Це проблемний етап і не висвітлюється громадою. Але при правильній постановці процесу на етапі закупівлі можна заощадити [4].

Звертаючись до міжнародного досвіду, ми бачимо, що система єдиних торгів існує в Росії і в країнах Європи. Це означає, що процес продажів і закупівлі сировини на всіх ринках спрощений. В Україні також з'явилася система «закупівель онлайн», яка об'єднує всіх учасників процесу. Наведемо приклад підприємств, які підключилися до системи «закупівлі онлайн», – їхній товарообіг становитиме, наприклад, 30 млн. грн. на рік. Зона впливу закупівлі сировини на доходи хлібопекарських підприємств дорівнюватиме 40%. При всьому товарообігу закупки становитимуть 75%. Керівництво може прийняти рішення скоротити витрати на закупівлю на 3%. Для того щоб збільшити рентабельність виробництва, можливо:

- заощадити на закупівлях;
- збільшити реалізацію [4].

Хліб – це продукт, який має стабільний обсяг споживання, тому збільшення його продажу буде незначним. Більше хліба люди споживати не будуть. Єдиним раціональним рішенням підвищення прибутковості виробництва є скорочення витрат на закупівлю сировини [4].

Один співробітник заводу буде здатен охопити не більше 50 постачальників з метою контролю цін і 10 постачальників з метою проведення тендера між ними. Цього недостатньо, щоб зробити процес закупівель об'єктивним – без спекуляцій, завищення цін і відкатів. Новоприйнятий співробітник, який підключившись до системи «онлайн закупівель», займаючись виключно пошуком постачальників з найбільш вигідними цінами на сировину. В результаті участі в системі тільки один завод концерну зможе мати економію у розмірі 150 тис. грн. щомісячно. Заощаджувати на закупівлі – означає створювати конкурентну середу, яка «примусить» постачальників знизити ціни.

Подібним підходом достатньо успішно можуть користуватися підприємства, які будуть приваблювати максимальну кількість постачальників готової продукції та влаштовувати між ними тендери кожні три місяці, півроку, рік. Таким чином, націнка на вхідні продукти становитиме 1–2%.

Для того щоб постачальник знизив ціни, необхідно створити середу, в якій він:

- отримає можливу вигоду (побачить обсяг закупівель, який можна отримати);
- оцінить свою конкурентоспроможність, порівнявши свої ціни з ринковими.

Поглянемо на ринкову ситуацію зверху. Якщо брати середній показник грошового обігу одного українського хлібного заводу, то 3% заощадження на закупівлі – це:

- 72 тис. грн. на місяць;
- 216 тис. грн. на квартал;

– 864 тис. грн. на рік.

Отже, 864 тис. грн. у рік – це мінімальна ціна спекуляції з хлібопекарними заводами.

На українському ринку з'явилася потреба єдиної системи закупівель у режимі онлайн, яка була б зручною як постачальникам сировини, так і відділам закупівель. Така система має демонструвати плани закупівель хлібопекарських підприємств для того, щоб постачальники орієнтувалися в потребах закупівлі і надавали відповідний товар. Також мають бути виведені ціни і умови більшості постачальників, щоб заводи могли на конкурсних умовах обирати кращу сировину і заощаджувати на процесі закупівель.

Платформа «закупівель онлайн» дозволить створити середовище, в якому хлібопекарні підприємства будуть взаємодіяти із 700 постачальниками одночасно.

Все у всьому – особливість системи.

Одна з найважливіших її переваг полягає в тому, що вона дає актуальну картину цін на ринку сировини. Для підприємства участь у системі дозволить бачити звіти за ефективністю виконаних угод, що у разі скоротить час і зробить роботу відділу закупівель більш ефективною.

Платформа «закупівель онлайн» побудована спеціально під потреби учасників торгів. Вона дуже проста у використанні, і для її освоєння необхідно всього декілька годин. Дана платформа стає помічником відділу закупівель і страховою одночасно.

Для того щоб брати участь у системі єдиних торгів онлайн і бути учасником процесу, необхідно дотримуватися трьох правил системи:

- принципове рішення працювати тільки через систему «закупівель онлайн».

Це означає – вести відкритий діалог з учасниками торгів і дисциплінувати постачальників сировини, що допоможе в подальшому заощадити на закупівлях;

- введення контролюючого органу (службу безпеки) для попередження роботи поза системою і можливих відкатів;

- впровадження системи мотивацій відділу закупівель: нарахування бонусів під час кожного прийняття рішення на користь заощаджень підприємства [4].

Проблема сучасного українського ринку в тому, що в нашій країні не існує біржі торгів сировини для виробництва. Така біржа може формувати ринкову вартість сировини, закладатися в подальшому в собівартість продукції і бути прозорою аргументацією ціни для державних органів. Система біржі торгів якісно змінює процес закупівель для заводів. Постачальник самостійно шукає ринок збуту, тим самим спрощує роботу збутового відділу. Перевагою системи також є фактори для оптимальної закупівлі: підвищення якості сировини, умови поставок, репутація підрядника і відстрочення платежу.

Національний бізнес вдосконалюється. Створення єдиних прозорих торгів є ознакою здорової економіки і показником фінансової зрілості галузі. Невдовзі ця тенденція отримає популярність не тільки на ринку хліба, а й серед інших галузей.

Отже, враховуючи вищевикладене, вважаємо за доцільне запропонувати впровадження на хлібопекарських підприємствах системи «закупівель онлайн», що приведе до підвищення рентабельності дочірніх підприємств і зменшення витрат споживачів від 3 до 12%.

Управління якістю хлібобулочної продукції регламентує ті процеси системи управління якістю, які застосовуються в масштабах всього підприємства. Особливості в діяльності окремих структурних підрозділів відображаються в документованих процедурах, методиках, інструкціях, обов'язкових тільки для даного підрозділу.

Першим важливим процесом є планування діяльності та визначення цілей, направлених на задоволення вимог споживачів. Цілі плануються і встановлюються для всіх структурних підрозділів та мають бути вимірними, відповідати політиці підприємства і базуватися на об'єктивних результатах його діяльності, прогнозах його розвитку, результатах аналізу процесів і системи управління якістю з боку керівництва.

Використовуючи у своїй роботі систему управління якістю, керівництво хлібопекарських підприємств бере на себе такі обов'язки під час планування діяльності [1]:

- відповідати вимогам системи управління якістю і підвищувати ефективність роботи підприємства;
- доводити до відома персоналу політику з якості та проводити його навчання для забезпечення орієнтації в ній;
- проводити періодичний аналіз політики з метою розробки конструктивних заходів для безперервного покращення якості продукції;
- забезпечити вирішення питань з якості за допомогою глобального підходу до управління та модернізації технологій виробництва;
- проводити організаційно-технічні заходи, спрямовані на досягнення запланованого рівня якості;
- підвищувати рівень інноваційного мислення та постійно вдосконалювати свою діяльність.

Враховуючи зарубіжний досвід, у процесі управління якістю хлібопекарських підприємств України є актуальним питання впровадження модульної системи CSB-System, яка буде здатна підтримувати подальше зростання та розвиток підприємств.

Впровадження системи CSB-System охопить усі напрями підприємства: постачання, виробництво, зберігання, контроль за якістю, збут, фінансову бухгалтерію, а також мобільну комплектацію замовлень, інвентаризацію та управління сировиною з використанням технології M-ERP (мобільної ERP), інтеграцію периферійних приладів (ваги, принтери етикеток).

Як показує зарубіжний досвід, для реєстрації виробничих даних доцільно буде підключати індустріальні комп'ютери – CSB-Rack. Таким чином, при введенні в експлуатацію виробничого модуля системи CSB буде реорганізована не тільки структура рецептур, а й переглянуто організацію про-

цесів логістики відправки продукції, складування, комплектацію замовлень та виробництва.

Введення інтегрованої системи CSB підвищить ефективність всього підприємства і відкриє новий простір для розвитку.

Переваги використання такої системи, на нашу думку, будуть полягати у такому:

- оптимальне завантаження співробітників і використання робочого часу;
- гарантія постійної високої якості завдяки повному контролю процесу зважування (під час створення партій у виробничому процесі);
- точне (завдяки автоматизації) планування кількості та якості напівфабрикатів згідно виробничого завдання. Виключення помилок через відсутність планування;
- доступ до інформації підприємства в режимі онлайн;
- контроль витрат завдяки калькуляції на етапах виробництва;
- скорочення тривалості всього виробничого процесу завдяки оптимальній організації етапів технології, передачі сировини, напівфабрикатів та відправки готової продукції;
- простежування партій сировини, матеріалів, напівфабрикатів та продукції з використанням номерів партій;
- контроль за роботою працівників у кожний момент часу;
- покращення контролю за персоналом і, як наслідок, зростання продуктивності праці.

На нашу думку, завдяки використанню системи CSB підприємству буде гарантовано довгостроковий успіх завдяки надходженню продукції на ринок у заданий час, у потрібній кількості та належної якості.

Впровадження інформаційних технологій підтримки процесів внутрішньої логістики у майбутньому може стати інструментом, який дозволить підприємству тривалий час залишатися конкурентоспроможним.

Так, завдяки високій гнучкості система CSB відображає стадії виробництва будь-якої партії до 200 різних найменувань виробів, що буде випускатися підприємством, поточну інформацію щодо клієнтів та постачальників, дебіторів та кредиторів, а використання інтегрованого модуля бухгалтерії усуватиме дублювання вводу інформації, оптимізуючи адміністративні процеси, здійснюючи автоматичні проводки з виробництва у фінансову бухгалтерію [4].

На основі вищевикладеного вважаємо за доцільне рекомендувати хлібопекарським підприємствам України впровадження модульної системи CSB-System з використанням технології M-ERP (мобільної ERP) та підключення індустріальних комп'ютерів – CSB-Rack.

Підприємства чітко визначають стратегію і тактику постійного вдосконалення, розуміючи, що цей вибір може привести до значних змін в асортименті продукції, процесам СУЯ та роботи підприємства в цілому.

Тому керівництво підприємства забезпечує проведення внутрішніх аудитів, який виступає інструментом незалежної оцінки будь-якого підрозділу, процесу, виду діяльності [3].

Внутрішні аудити проводяться один раз на рік з метою встановлення:

- відповідності запланованим заходам, вимогам міжнародного стандарту 180 9000:2008, а також вимогам СУЯ;
- впровадженню та підтримці СУЯ в робочому стані.

Крім вищезазначених додаткових процесів на підприємствах організований процес вимірювання та моніторингу характеристик продукції: як внутрішній для використання на виробництві, так і для готової продукції з метою перевірки дотримання її всім вимогам [4].

План НАССР підтримує безпечність харчових продуктів і запобігає небезпечним чинникам, які можуть виникати під час виробництва, що зменшує потенційні ризики для здоров'я споживачів.

Висновки

Слід зазначити, що оцінка ефективності заходів по підвищенню якості продукції є одним з провідних питань сьогодення.

Список використаних джерел

1. Огвоздин В.Ю. В дебрях терминологии / В.Ю. Огвоздин // Стандарты и качество. – 2005. – №7. – С. 79.
2. Саблук В. І досі ефективність державного регулювання ринку зерна в Україні залишається низькою / В. Каблук, О. Шпикуляк // Зерно і хліб. – К.: «Зіх», 2008. – №1. – С. 3–7.
3. Хойер Р. Що таке якість? / Р. Хойер // – М.: Стандарти і якість, 2007. – №3. – С. 97–102.
4. Мазур Ш.Ш. Управління якістю. 2-ге вид. Ш.Ш. Мазур, В.Д. Шапіто та ін. – Донецьк «Омега – Л», 2006. – 400 с.

Р.Л. УС,

ст. викл. кафедри інформаційного менеджменту, Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана

Аудит інформаційних технологій – новий вид аудиту організацій

Стаття присвячена дослідженню передумов виникнення і подальшого розвитку концепції аудиту інформаційних технологій як нового виду аудиту організацій, його сутності, а також застосуванню в системі управління економічними об'єктами.

Ключові слова: аудит організацій, IT-аудит, ISACA, COBIT.

Статья посвящена исследованию предпосылок возникновения и дальнейшего развития концепции аудита информационных технологий как нового вида аудита организаций, его сути, а также применению в системе управления экономическими объектами.

Ключевые слова: аудит организаций, IT-аудит, ISACA, COBIT.

Article is dedicated to investigation and further development of the information technology audit concept arise preconditions as a new kind of the audit of organizations, this essence, and use of IT-audit in the economic objects management system.

Keywords: audit of organizations, IT-audit, ISACA, COBIT.

Постановка проблеми. В умовах сучасного етапу розвитку людства, який отримав назву «інформаційне суспільство», все більшого значення для конкурентоспроможності економічних об'єктів (організацій) набувають інформаційні технології (IT) та їхнє застосування в системі управління для підвищення ефективності господарської діяльності. Це зумовлює поглиблення інформатизації господарських процесів і, відповідно, збільшення частки IT-витрат у бюджетах організацій.

Разом із тим поглиблення інформатизації господарських процесів та зростання складності IT-середовища організацій дедалі частіше є причиною ряду недоліків, які можуть мати різноманітні негативні наслідки для бізнесу. Найбільш значущими з них є такі: поглиблення «залежності» бізнесу (результатів господарської діяльності) від застосування інформаційних технологій; складність і низька ефективність управління IT-середовищем; наявність економічного ризику, що пов'язаний із використанням інформаційних технологій та ін.

За таких умов дедалі більшого значення для результативності діяльності економічних об'єктів набуває ефективна система управління інформаційними технологіями, мета побудови якої полягає у забезпеченні відповідності стану IT-складової організації моделі бізнесу та зовнішньому середовищу.

Нині ця проблематика активно досліджується за багатьма напрямками інформаційного менеджменту, одним з яких є «аудит інформаційних технологій», або «IT-аудит», інтерес до якого постійно зростає. Цей вид аудиту організацій є результатом поєднання досвіду і знань, а також важелів правового контролю і професійного регулювання у сфері аудиторської діяльності з кращими теоретичними та прикладними розробками у сфері інформаційного менеджменту.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Відомі економісти Е. Аренс і Дж. К. Лоббек визначили аудит як «процес, за допомогою якого компетентний незалежний працівник нагромаджує й оцінює свідчення про інформацію, яка підлягає кількісній оцінці і належить до специфічної господарської діяльності, щоб визначити і виразити у своєму висновку ступінь відповідності цієї інформації встановленим критеріям».